

IN MEMORIAM

Проф. др Мирољуб Јоковић

(1957–2016)

DOI 10.7251/FILN1701351B

„Некада давно, док још нисам осећао тежину Вијонових *лањских снегова*, мислио сам да је књижевност делатност која има снагу да мења свет и веровао сам да у њој прибежиште налазе најбољи. Данас, загледан у врхове под снегом, и модре шуме, немам никаквих илузија: од мојих дечачких и младићких снова није остало ништа. Дошла су нека чудна времена, све се више обожава моћ, гаји се мржња, уништава се уметност, а поштовање према доброту је нестало. Све је постало релативно. Не могу и нећу да живим у лингвистичком вакууму, не могу и нећу да пристанем на потирање историје. Ужасавам се никад завршених прича, прошлости која предуго траје, одложених решења.“ Тако је писао професор Мирољуб Јоковић, јула 2005. године, наш предавач, наставник, теоретичар књижевности, есејиста, критичар и преводилац, који је преминуо 27. августа 2016. године. У овом тренутку не налазим боље ријечи од ових његових: врхови под снијегом и модре шуме, које помиње, не надносе се само над његовим животом, налазим их и у његовим књигама које наново ишчитавам. У тим књигама оставио је неизбрисив траг свога постојања и рада. Он је и као аутор и као професор траг о себи увијек остављао у својим радовима из књижевности, историје, језика, духовности и традиције, што је била и основа његовог погледа на свијет. Професор Јоковић често је наглашавао да је интелектуална оријентација заправо способност стварања резервне стварности, која му је итекако била потребна у овом апокалиптичком времену.

Ријетки су српски интелектуалци, који, попут Мирољуба Јоковића, нису одбацили српско становиште да би се афирмисали у свијету науке. Ријетки су и они који су јавно смјели изнијети своје мишљење о најтежим питањима, и претрпјети свјесно за то одређене санкције. Увијек на страни свога народа, и када га је бранио и када га је критиковао, дубоко је преживљавао сва страдања и неправде које су нам почињене током и посебно на крају 20. вијека. Поред академског рада у Србији и у Републици Српској, професор Јоковић је имао професорску каријеру и у иностранству.

Докторирао је и у Француској, био лектор и предавач у тој земљи; боравио је на Охајо Стејт универзитету и радио у оквиру Хиландарске собе, у Центру за средњовјековне студије. Организовао је више међународних скупова, објавио преко 150 научних радова и више значајних књига, као што су: *Имагинација историје* (1994), *Дозивања* (1996), *Језик у долини оностраног* (1998), *Онтолошки пејзаж постмодерног романа* (2001), *Стрма раван* (2006). Професор Мирољуб Јоковић у својим књигама говори о различитим проблемима и разноврсним жанровима: једнако о поезији, драмском стваралаштву, историографији, романима, лингвистичким питањима, историјама и теоријама књижевности, питањима идентитета. Његове књиге откривају цјеловит и заокружен поглед на свијет.

За професора Мирољуба Јоковића може се рећи да је унио енергију на наш Филозофски факултет на Палама. Сви који смо га познавали знамо колико је ватре и енергије било у њему. Често смо после испита или часова, у шетњама или на кафама, разговарали о темама и проблемима који узнемиравају наше вријеме, о питањима која се непрестано постављају пред српску духовност и културу, пред српске институције и друштво. Упорност да се докаже и свједочи истина, нарочито она историјска, да се истина одбрани од неистине, били су императиви његовог живљења. Он је био увјерљив у изношењу својих ставова када је бранио српску књижевност, али и када је нападао све оно што није добро у српској литератури и култури. Често је говорио да све што вриједи у овој култури носи печат прогањања. Због поремећених моралних, аксиолошких и антрополошких норми, и због осјећања да живимо у цивилизацији расула, непрестано је позивао на духовно „разгибавање“ и преиспитивање. Говорио је да се „истина ваља као клада и да је незауостављива“. Из ових ријечи открива се његова вјера у истину и у човјекову дужност да говори истину, без обзира на последице. Дубоко свјестан епохе и времена у којем је радио и стварао, у коме је његов народ сурово гоњен и мучен, стално је опомињао и гласно протествовао. Захтијевао је да се пружи отпор злу и проговори о свијету око нас. Иако су многа постављена питања остала без одговора, упркос свему, знао је и вјеровао да књижевност, умјетност, духовност, слобода и етика надживе сваку бестијалност и баналност и запамте свако и свачије непочинство.

Данас, на дан светих мученица Вере, Наде и Љубави, и мајке им Софије, испраћамо са факултета човјека истине, енергије и снаге, човјека радости и великог срца.

Драги професоре, недавно смо се опростили на београдском гробљу Орловача, а ево, данас и на твом факултету на Палама, гдје су дошли да те испрате твоје колеге професори, асистенти, студенти, запослени, и сви они који су те вољели и које си ти волио. Данас, на датум твог испита, који сам јутрос започео и прекинуо да бисмо се и овдје посљедњи пут поздравили и

да бисмо ти одали поштовање и захвалност, потврђује се она древна античка и библијска истина да је живот тајна неиспитана, да превазилази људски ум бар онолико колико човјек превазилази сав створени свијет. Када смо у августу, десетак дана прије твоје смрти разговарали телефоном, био си добро, и питао ме на које смо датуме заказали испите у септембру. Тада смо се договорили да буду крајем мјесеца и одредили овај данашњи датум. Просто невјероватно! Када смо се професор Саша Кнежевић и ја договорали око датума комеморације, и када ми је јавио да ће бити одржана 30. 9, у први мах нисам ни схватио метафизичку поруку. Међутим, ко данас може рећи да људски живот није свакодневно у рукама промисла Божијег, да Господ не прати и не уређује сваки детаљ тог нашег живљења и да нам се чуда Божија не догађају стално?

Упознали смо се прије непуних десет година, у марту 2007, када сам биран за асистента историје и теорије књижевности на Филозофском факултету на Палама. Након одржане сједнице Наставно-научног вијећа, изашао је из амфитеатра и први пут смо се срели у холу факултетске зграде. Тада ме је питао јесам ли ја тај Владан Бартула, о коме је он читао Извјештај комисије, поздравили смо се, загрлио ме је, и од тада па све до марта 2016, када смо се посљедњи пут видјели, био сам под његовим професорским загрљајем.

Данас, када се на овом факултету гдје смо се упознали, опраштам од њега, желим да поновим само једно:

драги професоре,

маслиново дрво, које си ми једном приликом донио из Грчке, као и наша заједничка љубав према Хелади и хеленској књижевности, увијек ће ме подсјећати на твоју ученост, мудрост и бесмртност у којој данас обитаваш. Хвала ти за све истине које си ми саопштио, за сваку помоћ коју си ми у науци и у животу пружио, за отвореност и срдачност. Хвала ти за безмјерну љубав према нашим студентима, које си тако много волио, помагао, хранио, одијевао, књиге и уџбенике из Београда им доносио, новац давао, лијекове набављао, стипендије обезбјеђивао, бивајући увијек пажљиви слушалац свих њихових проблема и брижни старатељ пун професорске и родитељске пажње. Нама, твојим асистентима, био си свагда велики пријатељ, помоћник и сатрудник. Опрости на свим неспоразумима и знај да ћу заувјек чувати све оне вриједности о којима смо толико пуно и често разговарали.

Владан Бартула